

EL LLENGUATGE

Li direm el secret

22/II/1937

Totes les gramàtiques ho expliquen tan bé com poden però, tanmateix, ens demanen, a través d'aquesta columna, una lliçó clara i rotunda —ens diuen— dels casos en què cal escriure li i dels casos en què cal escriure l'hi. Amb més poc espai del que disposa qualsevol gramàtica, ja veurem com ens en sortirem. D'altra banda, ¿del coneixement previ de quines nocions cal partir?

El pronom li vol dir sempre «a ell» o bé «a ella». No pot voler dir altra cosa. Dit altrament, és el complement indirecte o datiu de la tercera persona del singular. Generalment —no sempre, generalment—, quan cal escriure li és que després del verb s'expressa el complement directe (allò que donem, diem, servim, venem, comprem, robem, portem, afagem, enviem, manifestem, etc. . «a ell» o «a ella»), representat per un grup nominal, un altre pronom o —especialment amb els verbs de comunicació— una altra oració: Li vam donar el cistell. Li venen el rellotge. Li reciten el poema. Regaleu-li l'encenedor. Li porto les claus. Li prendran la cartera. Li ofereixo la meva amistat. Doneu-li el que vulgui. Li diré que tinc feina. Li explicarem com es fa. Li indiquen el que s'ha de fer.

Si, com hem dit, li només vol dir «a ell» i «a ella», l'hi ha de voler dir alguna cosa més, ha de tenir un significat més ple, i sempre equival, efectivament, a dos complements —no a un de sol, com li, sinó a dos—. Però l'hi, de fet, pot ésser el resultat o combinació de dos conjunts diferents: el més li, i el més hi. Les oracions dels quatre primers exemples anteriors —només les quatre primeres— admeten la transformació en unes altres d'equivalents en què intervingui el conjunt l'hi, perquè el complement directe és determinat i del masculí singular: L'hi vam donar. L'hi venen. L'hi reciten. Regaleu-l'hi. El conjunt l'hi representa en cada una d'aquestes frases l'expressió de tots dos complements: el directe, masculí singular —és a dir, el— i l'indirecte, singular (gènere indistint —és a dir, li. I dit d'una manera molt comprimida: el més li equival a el més hi, i el més hi s'escriu l'hi.

ALBERT JANE